مادەی (٧)ی لە نێو تەمومژی پەسەندکردن و گۆڕاندا

"ئەم دەستورە جەخت لەسەر ناسنامەی موسوڵمانێتی زۆرینەی گەلی کوردستان دەکاتو بنەماکانی شەریعەتی ئیسلام یەکێکن لەسەرچاوە سەرەکیەکانی یاسادانان، هەروەها تەواوی مافە ئاینیەکانی مەسیحیو ئێزیدیو هی دیکە لەئازادی باوەڕو پیادەکردنی ئاین دەستەبەر دەکات".

مادەی (٧)ی دەستوری هەرێمی کوردستان.

تا ئەو کاتەی هەڵوێست لە مادەی (٧) لەلایەن چەند کەسانیکەوە وەرنەگیرا، مادەی ناوبراو نەبوبوە جێگەی ئەو مشتو مڕەی ئێستا لەناو هاوڵاتیاندایە هەروەها لەنێو پارلەمانتارانو بەرەی عەلمانیو بەرەی ئیسلامیو کەسانی ئازادیخوازو کەسانی کۆنسەرڤاتیف دا هەیە، بەتایبەت پاش ئەو هەڵمەتی ئیمزا کۆکردنەوەیەی کە لەلایەن هەریەك لە هەڵسورێنەرانی هەڵمەتەکەو چەند کەسانێکی دییەوە ئەنجام درا، ئەوەش بە مەبەستی جێگیر نەکردن، یاخود گۆڕینی بەندی حەوت.

"لە ٢٠٠٦/١٢/١٥ کۆمەڵە کەسانێکی بیروڕا جیاواز مادەی (٧) کۆیکردینەوەو من سەرەتا هۆزان مەحمود پەیوەندی پێوەکردمو باسمان لەمەسەلەکە کرد"ئەوە قسەی سۆزان شەهابی پارلەمانتارە لەچاوپێکەوتنێکیدا بۆ ڕێوان پاش کۆبونەوەی ڕۆژی ٢٠٠٧/٣/٢٧ کە تیایدا ٤ هەزار ئیمزایان پێشکەش بەپارلەمان کردبو وتی "ڕێکخەرانی هەڵمەتەکە وەك یەکێك لەهەنگاوەکانی نارەزایی ٤ هەزار ئیمزایان کۆکردۆتەوەو ئەمڕۆ پێشکەشی سەرۆکی لیژنەی نوسینەوەی دەستورو پارلەمانمان کرد".

ئامادەکارانی هەڵمەتەکە هۆزان مەحمودو نادر عەبولحەمیدو سۆزان شەهاب و مەریوان هەڵەبجەیی وگۆران عەبدوڵاو ساکار ئەحمەدن کە لە ناووەو دەرەوەی هەرێم دەژین. نادر عبدالحمید لەدەرەوەی هەرێم دەژی سەبارەت بەبەشداری کردنی لەو کەمپینە، وتی "قسەکردنمان لەسەر مادەی (٧) بەو مانایە نایەت کە مادەکانی ترمان پێ پەسەندە، بەڵکو تەواوی دەستورەکەم پێ نامۆدێرنە". ئەو ئاماژەی بەوەداوە کە ئەوان ئامانجێکیان هەیە لەقسەکردنو هەڵوێست وەرگرتن پەیوەندییەکی توندوتۆڵی بەئایینو کلتوورو نەرێتی دراوسێکانمانەوە هەیە، بەناوی موقەددەساتەوە بەسەر ژناندا سەپاون. هەر کام لەو

لەمادەی (٧) و بۆ ڕێوان نوسیویە " کەمپینەکەی ئێمە جەخت لەسەر یەك خاڵ دەکات، کە خاڵێکی جەوهەریو زۆر گرنگە، بە یەکلا بونەوەی ئەو خاڵە دەتوانم بڵێم کە تا ڕادەیەکی زۆر ناوەڕۆکی دەستورەکە دەگۆرێت، بۆ دەستورێك کە مافەکانی خەڵکی لە کوردستاندا لەسەر بنەمای هاوڵاتی بونیان بەرەسمی بناسێنێت".

هەڵوێست وەرگرتن لەئاست مادەی ناوبراودا کۆمەڵێ ڕای جیاوازی خولْقاندووەو یەکێك لەو پارتانەی کە لەسەر ئاستی کوردستان بەچالاکیو جەماوەر ناسراوە، یەکگرتوی ئیسلامیە ئەو پارتە لەسەر زاری هادی عەلی بەرپرسی شورای ناوەندی یەکگرتوو، بەرۆژنامەی ئاسۆی ڕاگەیاندووە "کە ئەوان ئەوە قەبوڵ ناکەنو بەڵکو زیاتریشیان دەوێت ".

مەریوان هەڵەبجەیی نوسەری هەڵاتو لەترسی ئیسلامیەکان ئەوەش پاش نوسینی کتێبی (سێکسو شەرعو ژن) بەشداربویەکی کەمپینەیەکەو بەریوانی ووت" هەموومان دەزانین کێشەکانی ژنان لە کوردستاندا دیاردە کولتوریانە وەربگرین، لە مێژووی دێرینی کۆمەڵگای کوردیماندا نەبوون، کەچی لەم دەستورەدا بەڕاشکاوانە قسە لەسەر بەیاسایی بوونی ئەو داسەپاوانە دەکەنو دەیانەوێت بەردەوام بن، ئەمەش بەلای ئێمەوە جێی ڕەخنەو کەمپینگرتنە".

لەلایەکی دیکەوە نادر عبدالحمید دەڵێت "لەگەڵ ئەم یەکلا بونەوەی بەندی حەوتەمدا، چەند بەندێکی تر کە سەرچاوەکەیان ئەو بەندەیە یان دەبێت لاببرێن یان دەبێت بگۆردرێن و بە جۆرێکی تر دابڕێژرێنەوە".

کۆمەڵی ئیسلامی یەکێك لەهێزە سیاسیو عەسکەریەکانی سەر گۆڕەپانی سیاسی کوردستانەو لەسەر زاری حەسەن بابەکر ی ئەندامی مەکتەبی سیاسییەوە، هەڵوێستی خۆیان بەیان کردوە ئەو هەڵوێستەش لە ڕۆژنامەی ئاسۆدا بڵاوبۆتەوەو تیایدا هاتوە"لەم کارە نارازین بمانەوێت ٤٠هەزار ئیمزا کۆدەکەینەوەئەگەر پارلەمان ئەو بابەتەی خستە ووتو وێژەوە، ئەو کاتە ئێمە هەڵوێستی خۆمان دەبێت".

مەسەلەی ڕێز گرتنی ئاینەکان و چۆنیەتی دەست نیشان کردنیان لە دەستوردا، مەسەلەیەکە هەرکە باسی بەندی ٧ دەکرێت دەبیت باس لە مەسەلەی ئاینەکانیش بکرێت، مەریوان هەڵەبجەیی دەڵێت " وەك چۆن دەستور کلتورو نەریتی ١٤٢٨ ساڵ لەمەوبەر دەکاتە سەرچاوەی سەرەکی، دەبێت هەر بەو قورساییە ڕێز بگرێ لەکلتوری ئایینەکانی دیکەو بیانکاتە سەرچاوەی سەرەکی بۆ یاسادانان".

پیشتر حزبی شیوعی کوردستانی سەرنجیان لە سەر ئەم مادەیە هەبوە وداوایان کرد کە ڕێز لە هەموو ئاینەکان بگیرێت، بەڵام نەکرێنە سەرچاوەی یاسا دانان. بەپێچەوانەی هەڵوێستی هەندێك لە لیستەکانی ناو پارلەمانەوە کە هەندێ لیستی وەك ئاشوری و پا رتیەکان هەڵوێستیان نەرمترەو پێیان وایە کەئیسلام سەرچاوەیەکی یاسا دانان بێت کێشە نیە.

هەڵەبجەیی تەواو دژ بەوەیە ئاین و دەستور تێکەڵ بکرێت و وە ك خۆی ئاماژەی پێدەدات "گەر لەبنەمای سەرهەڵدانی هەموو دەرکەوتە کۆمەڵگا مەدەنییەکان وردبینەوە، بۆمان دەردەکەوێت یاساکانیان لەئەنجامی هاتنەکایەی چەوساندنەوەو ڕووبەڕووبونەوەیەکی لەرادەبەدەری نێوخۆیی بەرهەم هاتووە"ئەو زیاتر بۆچونەکەی ڕون دەکاتەوەو دەڵێت"هەموومان لە مێژووی ڕۆژئاوا تێگەیشتوین کە کۆمەڵگاکان بەهۆی ئایینەوە لەچ نائارامییەکدا بوون، هەروەها ئێستاش، بەهۆی ئەقڵو زانستەوە، لەچ بارودۆخێکی ئارامو سەقامگیرو پێشکەوتوودا دەژین". دواتردەڵێت."بابڕوانینە بارودۆخی وڵاتە ئایینیەکان، دەبینین سەدان ساڵە شەریعەتی ئیسلام لەدەستوریاندا ڕەگی داکوتاوە، جگە لەکوێرەوەریو ڕووتانەوەو کۆمەڵکوژیو نائارامیو دابەشکردنی کۆمەڵگا چی بەرهەم هێناوە.؟"

نادر عەبدولحەمید، سەبارەت بە میکانیزمی کاری هەڵمەتەکە ئەوە دەخاتە ڕو کە" ئەم کەمپینە لەلایەك هەڵدەستێت بە کۆکردنەوەی ئیمزای کەسەکانو لەلایەکی تریشەوە وەرگرتنی نامەی پشتیوانی لە ڕێکخراوەکانی کۆمەڵگای مەدەنی حیزبو هێزە سیاسیەکانو دامەزراوە ڕۆشنبیریەکان"، هەروەها دەڵێت "بەم پێیە ڕۆڵی هەریەکە لە ئێمە چالاك بونو هەوڵدان بۆ کۆکردنەوەی زۆرترین ئیمزاو نامەی پشتیوانی کەمپینەکەشمان تا کۆتایی مانگی سێ بەردەوام دەبێت".

سەبارەت بە ئامانجی کەمپینەکەش هەڵەبجەیی دەڵێت" کەمپینەکەمان دەیەوێت ئایینو گوتاری میتافیزیکی لاببات و لۆژیكو زانست لەیاساکاندا جێگیر بکات". خاوەنی کتێبی سێکس و شەرع و ژن دەڵێت "لە نێوان زەکاتو ئابووریدا جیاوازی هەیە. لە نێوان فیزیاو دەستنوێژگرتندا جیاوازی هەیە. تەکنەلۆژیاو تاراتگرتن، سیاسەتو جیهادکردن، هونەرو ڕۆژووگرتن، فەرهەنگو حەجکردن لەیەکتر جیابکرێنەوە. یەکەمیان لە خوێندنگاکاندا بخوێنرێنو شوێنی دووهەمیشیان بێگومان مزگەوتەکان بێت".

لەو ڕوانگەیەشەوە هەڵەبجەیی بە توندی ڕەخنە لە دارێژەرانی

قسەکردنمان لەسەر مادەی (٧) بەو مانایە نایەت کە مادەکانی ترمان پێ پەسەندە، بەڵکو تەواوی دەستورەکەم پێ نامۆدێرنە.

دەستوردەگرێت و دەڵێت "دەمانەوێت پێیان بڵێین ئەو دەستوورەی ئێوە نوسیوتانە دەستورێکی ئیزدیواجیە، دەستورەکە باس لەکۆمەڵگای مەدەنیو دیموکراتیو ئازادیو سەربەستی ژنانی تێدایە، بەڵام لەهەمان دەستووردا گۆپاڵو قامچییەکە بەدەست مەلاو ئایینزاو سەرۆك عەشرەتەکانەوەیەو، دەبێت لە ڕەگەوە ئەم دەسەڵاتەیان لێبسەنرێتەوە".بۆ ئەو مەبەستەش داوای ڕاپرسیەکی سەر تاسەری دەکات کە جەماوەر بەشداری تێدا بکات بەمەبەستی ڕەت کردنەوەی بەندی ناوبراو "گومانی تێدا نییە ئەگەر نوسەرانی ڕەشنوسی دەستووری هەرێمی کوردستان ڕاپرسییەکی گشتی بکەن (تەنها بۆ ئەم مەبەستە) ئەگەر کاریگەری خیتابی ئایدۆلۆژی حزبەکانی لەسەر نەبێت، بەشی هەرە زۆری دەنگدەران بۆ لابردنی ئەم بەندە مسۆگەر دەکەن".

ناوبراو پێی وایە جیاکردنەوەی دین لە دەوڵەت زامنی چارەسەرکردنی کێشەکانی کۆمەڵگە دەکات" یەکێك لە چارەسەرەکانی کێشە بنەڕەتییەکانی کۆمەڵگا، بەلایەنی کەمەوە، جیاکردنەوەی ئایینە لە دەوڵەتو سیستمی پەروەردەو خوێندن بارودۆخی ئێستای پڕ لەسەربڕینی ئایینی و پڕ لەگروپی تیرۆرستی کە بەفەرمی لەکوردستاندا ناسراون، لەرووی سیاسییەوە تەواو ترسناکەو نابێت ئەمە بەسەر ئێمەدا تێپەڕ ببێت".

لە لایەکی ترەوە ئافرەتان هەوڵیان داوە لەم مەسەلەیەدا ڕای خۆیان هەبێت سۆزان شەهاب کە هەڵسورێنەرێکی کەمپینەکەیە ئاماژە بەوە دەدات، کە کەسانێك هەن هاوکاریانن کەسانێکیش هەن ڕێگریانن لەگەڵ ئەوەشدا ئەوان کاریان بەردەوامە، لەلایەکی دیکەوە کوێستان عەبدوڵای پارلەمانتار ئاماژەی بەوە داوە، کە تەمەننا دەکات گۆڕانکاری بکرێت لەو بەندەداو پێی وایە ژمارەیەکی زۆر لە پارلەمانتاران گۆڕینی ئەو بەندە پەسەند دەکەن، پەخشان زەنگەنەی پارلەمانتاریش بە پرسیاری "بۆ لایەنە ئیسلامیەکان تووڕە دەبن، ڕێزگرتن لە ئاین ئەوەیە تێکەڵ بە سیاسەت نەکرێت" هەڵوێستی خۆی بەیان کردوە. دواجار هەڵەبجەیی دواراو بۆچونی کەمپینەکە دەخاتە ڕوو دەڵێت "هەبوونی بەندی حەوت لە هەر یاسایەکدا، نەك کۆمەڵگای مەدەنی دروست ناکات بەڵکو ئەگەر هەشبێت هەڵیدەوەشێنێتەوە".

هانا شوان